

Illustration: Gitte Skov

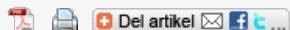
Nyhedsmagasinet Danske Kommuner nr. 31 / 2012

Nærdemokratiet smuldrer

Stemmeprocenten og tilliden til politikerne daler, og danskerne føler, at politiske beslutninger er rykket længere væk fra deres hverdag. Nærdemokratiet er under pres, og eksperter frygter, at valgdeltagelsen ved næste års kommunalvalg bliver lavere end nogensinde. Både politikerne og embedsmændene skal lytte mere til borgerne, hvis udviklingen skal vendes

Af Vibeke Vikkelsø Østergaard
journalist på Danske Kommuner

Kommunalreformen medførte næste en halvering af antallet af lokalpolitikere, og stemmeprocenten ved kommunalvalget i 2009 var historisk lav. I 2011 mente to ud af tre danskere, at politiske beslutninger var rykket længere væk fra deres hverdag, og tilliden til lokalpolitikere er faldet for borgerne i de tidligere små kommuner, der nu er del af en storkommune.

Undersøgelser af nærdemokratiet i Danmark når alle den samme konklusion: Det danske nærdemokrati lider. Og eksperterne ser umiddelbart ingen tegn på, at udviklingen vender.

– Jeg mener sådan set, at vores lokaldemokrati er i fare. Lokalpolitikere laver så svag politisk ledelse og er blevet så adskilt fra borgerne, at vi er snublende tæt på at gøre kommunerne til statslige driftsorganisationer. Det ville være et stort tab for demokratiet, fordi Danmarks decentrale velfærdsstat netop giver mulighed for lokale skræddersyede løsninger for borgere i forskellige dele af landet, siger professor Jacob Torfing, som forsker i nærdemokrati ved RUC.

» Egentlig tror jeg, der i de fleste kommuner er enighed om, at man vil styrke nærdemokratiet, men det kniber i den daglige praksis. Man oplever borgerinddragelse som langsommelig og lidt besværlig og glemmer blikket for det i dagligdagen, hvor det store slag i virkeligheden skal slås.

Jacob Torfing, professor og forsker i nærdemokrati ved RUC

Anne Tortzen, som er leder af virksomheden Center for Borgerdialog, der rådgiver kommuner om borgerinddragelse og nærdemokrati, deler bekymringen for det danske nærdemokrati. Hun frygter, at stemmeprocenten ved næste års kommunalvalg bliver lige så lav eller endda lavere end i 2009.

– Det er især de unge, de dårligst uddannede og folk med anden etnisk baggrund end dansk, der ikke stemmer, og jeg tror ikke, de har knyttet sig tættere til lokaldemokratiet i de år, der er gået siden sidst, siger hun.

Brug for kulturforandring

Ifølge Jacob Torfing er der især to grunde til, at nærdemokratiet smuldrer. For det første blev der med kommunalreformen færre

borgerne rent fysisk.

Og for det andet har New Public Management ændret politikernes rolle.

– New Public Management har isoleret politikerne i toppen af det politisk-administrative system i kommunerne, så de ikke har tid til at tage ud og snakke med borgerne og opsamle de ønsker om forandring, borgerne har, siger Jacob Torfing.

Anne Tortzen mener, den største hurdle i forhold til et stærkere nærdemokrati ligger i forvaltningerne, som ofte ikke prioriterer borgerinddragelse.

– Vores demokrati har en høringstradition, hvor man fra rådhusets side foretager analyser og beregninger og stort set har gjort forslagene færdige, før de fremlægges for borgerne. Vi skal i stedet have en mere samskabende tilgang til borgerne, hvor man involverer de interesserede eller berørte meget tidligere, så kommunen får indsigt i de behov, muligheder og løsninger, der er, siger hun.

Og så skal både embedsmændene og politikerne lytte. Ifølge Anne Tortzen er den lave stemmeprocent og manglende deltagelse nemlig ikke udtryk for, at borgerne ikke gider engagere sig. Det er fordi, de ikke føler sig hørt.

– Det er for eksempel mit indtryk, at de økonomiske prioriteringer, kommunerne har måttet foretage de seneste år, ikke er blevet udført lige elegant alle steder. Man opretter lokalråd og opfordrer til debat, men når de store beslutninger med betydning for lokalområdet skal tages, bliver de ikke spurgt. Den nærdemokratiske tankegang gennemsyrrer hverken politikernes eller forvaltningernes arbejde, mener Anne Tortzen.

Jacob Torfing er enig og tilføjer, at politikere og embedsmænd skal huske, at borgerinddragelse ikke nødvendigvis er en udgift.

– Borgerne har masser af ressourcer, erfaringer og idéer, som kommunerne kan bruge aktivt. Kommunerne skal forstå, at borgerinddragelse kan øge den offentlige styrings kvalitet og effektivitet, mener Jacob Torfing.

Væk med bureaukratiet

Hvis politikerne er opmærksomme på at inddrage dem, mener både Anne Tortzen og Jacob Torfing, at lokalråd er en fin måde at mobilisere borgernes ressourcer på. Ekspertene vil ikke pege på én rigtig måde at strukturere rådene på, men har alligevel et par råd.

– Det er vigtigt at tænke i ubureaukratiske arenaer for borgerinddragelse, hvor der er frihed til at møde op, tale sin sag og eventuelt nedsætte en arbejdsgruppe. Og så er det vigtigt at skabe en kobling til politikerne, så borgerne rent faktisk oplever, at de kan få indflydelse, siger Jacob Torfing, som har været med til at udvikle den model, Holbæk Kommune benytter.

Anne Tortzen anbefaler, at kommunen har faste embedsmænd, som formidler kontakten mellem de forskellige lokalområder og forvaltningerne.

– Politikerne skal selvfølgelig stå i spidsen, men forvaltningen skal støtte op om politikernes ønske om nærdemokrati ved at møde borgerne med åbenhed og lydhørhed. Det er vigtigt med en embedsmand, som har kendskab til begge verdener og kan fungere som brobygger, siger hun.

Kun et supplement

Lokalråd er dog ikke nok, hvis kommunerne for alvor vil styrke nærdemokratiet. Det er typisk borgere i alderen 50+ der deltager, og derfor er rådene ikke repræsentative for befolkningen.

– Det er ikke et problem i sig selv, at lokalrådene ikke er repræsentative, fordi det i sidste ende er de folkevalgte, der bestemmer. Men kommunerne skal selvfølgelig være opmærksomme på også at få andre grupper med og tænke i alternative deltagelsesformer, siger Jacob Torfing.

Anne Tortzen er enig og tilføjer, at løsningen kan være at tænke mere ad hoc- og projektorienteret.

– Den tidlige inddragelse er vigtig. Hvis man for eksempel skal ændre en skolestruktur, er det en god idé at involvere forældrene, før embedsmændene foretager diverse analyser og udarbejder forslag. Her kan lokalrådene sørge for dialog med lokalsamfundene og invitere til debatter, siger hun og fortsætter:

– Og så skal politikerne ud der, hvor borgerne er. Engagerede borgere gider kun bruge deres energi på dialog med kommunen, hvis de føler sig lyttet til for alvor. <

Det er især de unge, de dårligst uddannede og folk med anden etnisk baggrund end dansk, der ikke stemmer, og jeg tror ikke, de har knyttet sig tættere til lokaldemokratiet i de år, der er gået siden sidst.

Anne Tortzen, leder af virksomheden Center for Borgerdialog

